

AZ EURÓPAI PIACFELÜGYELET ÚJABB KIHÍVÁSAI *

*Hajnal Zsolt*⁴⁵

A világ gazdaságában az elmúlt 40 évben számos dolog megváltozott. Az áruforgalom korábban viszonylag ellenőrizhető és kiszámítható útvonalakon zajlott így azok a piacfelügyeleti intézkedések, intézményrendszer és hatáskörök, amelyek egy hatékony rendszer alapját képezhették, mára nem feltétlenül alkalmasak ugyanazon magas szintű fogyasztói biztonság megteremtésére. A beazonosítható gyártók, a belső piacon letelepedett forgalmazók, fizikai üzletek és piacok körülményei közé megteremtett szabályok már nem alkalmasak az online piac nyújtotta piacfelügyeleti kihívásokkal szembenézni.

Az áruforgalom nagymértékű növekedése, a személyes megrendeléseken keresztül Európai Unióba áramló termékmennyiség már nem ellenőrizhető és követhető a hagyományos módszerekkel. ⁴⁶ *Egy online bolt megjelenített ajánlatai mögött nem feltétlenül található, kiváltképp nem az Európai Unióban letelepedett kereskedő raktárközlete.* ⁴⁷ *Ezen felül az Európai Unióba belépett majd visszavett árukból már az Unió határain belül ún. visszavételi raktárak jönnek létre, amelyek – egészen mostanáig – kívül estek a piacfelügyeleti hatóságok ellenőrzési körén.*

Ugyanakkor a fogyasztók az EU-n belül és kívül gyártott termékekkel kapcsolatban ugyanolyan szintű védelmet várnak el. Globalizált világunkban továbbra is kihívást jelent annak biztosítása, hogy az importált termékek is megfeleljenek az uniós előírásoknak, és ne jussanak tisztességtelen versenyelőnyhöz az uniós szabályok megszegésével. Az importált termékeket elvileg az egységes piacra való belépésükkor ellenőrizni kell. Azonban az importált termékek mennyisége lehetetlenné teszi, hogy minden szállítmányt ellenőrizzenek. 2015-ben az uniós piacokra kerülő termékek több mint 30 %-a importból származott. Becsült értékük csaknem 750 milliárd EUR volt. ⁴⁸

A tanulmányomban arra keresem a választ, hogy a fogyasztók életének egészségének és testi épségének a magas szintű védelme garantálható-e belső piacon a megváltozott körülmények között. Ennek érdekében áttekintem a piacfelügyelet és termékbiztonsági szabályozás mérföldköveinek tekinthető jogi keretrendszer változásait, legújabb vívmányait.

* DOI 10.21867/KjK/2020.1.2.

⁴⁵ Dr. Hajnal Zsolt, egyetemi adjunktus, DE ÁJK Európa-jogi és Nemzetközi Jogi Tanszék, hajnal.zsolt@law.unideb.hu

A tanulmány megírása és megjelentetése az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

⁴⁶ Jadhav, V. – Khanna, M. (2016): Factors Influencing Online Buying Behavior of College Students: A Qualitative Analysis. *The Qualitative Report 2016*, Vol. 21, No.1, 2016, pp. 1-15.

⁴⁷ Massad, V. J. – Berardelli, K. (2016): The Roles of Bounded Rationality and Ethical Self-efficacy in Online Shopping Orientation. *Academy of Marketing Studies Journal*. Vol. 20, No.3, 2016, pp. 26-37.

⁴⁸ SWD (2017) 466.

Az európai termékbiztonsági szabályozás kezdetei

Az 1980-as évek közepére datálható az „új megközelítésként” fémjelzett mélyreható jogalkotási felülvizsgálati folyamat, amelynek keretében megteremtették az EU-n belüli termékek forgalmazására vonatkozó szabályokat. A cél az volt, hogy az európai integráció jogszabályai csak a termékmegfelelési közérdekű követelményekre összpontosítsanak, míg a részletes műszaki követelmények meghatározását a szabványokra hagyták. Az „új megközelítés” hozzájárult az európai szabványosítási folyamat kialakításához és az EU harmonizációs joganyagának megalkotásához. Ennek a folyamatnak a keretében 1987 és 2000 között több mint 30 irányelvet implementáltak a tagállami jogrendszerekbe.

Az 1990-es évek elején, az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés elfogadásával és a Gazdasági és Monetáris Unió létrehozásával párhuzamosan megerősödött a harmonizáció szerepe az EU egységes piacának területén. Egyrészt az EU kidolgozta az európai szabványosítás megerősítésére irányuló politikáját, amely kiterjedt a termékleírások minden technikai követelményére, ugyanakkor nagyobb rugalmasságot biztosított a gyártók számára a követelményeknek való megfelelés igazolására. Az európai szabványosítási folyamatot számos jogalkotási dokumentum konszolidálta, ideértve a 93/68 EKG tanácsi irányelvet⁴⁹, amely módosította az egyes ágazat-harmonizált jogszabályokat, bevezetve a CE-jelölést. Másrészt az EU Vámkódexével az integráció támogatta a vámhatóságokat és a kereskedőket a vámjogszabályok helyes alkalmazásának és a kereskedőknek a tisztességes bánásmódhoz való jogának biztosításában.

A 339/93 EKG rendelettel⁵⁰ az EU intézményei első ízben fókuszáltak a piacfelügyeleti intézményrendszerre, valamint az EU-n kívülről érkező termékek ellenőrzésének közös szabályaira annak érdekében, hogy a belső piac termékbiztonsági rendelkezéseivel való megfelelést biztosítsák.

A harmonizáció következő lépésként 2001-ben az EU jogalkotója a 2001/95 EK irányelv⁵¹ - az úgynevezett általános termékbiztonsági irányelv elfogadásával javította a fogyasztók biztonságának szintjét. Figyelembe véve a lex specialis elvét, az általános termékbiztonsági irányelv általános biztonsági követelményei nem vonatkoztak az orvostechikai eszközökre vagy a kozmetikumokra és más termék kategóriákra, amelyekre az EU külön jogszabályokat alkotott.

⁴⁹ A Tanács 93/68/EKG irányelve (1993. július 22.) a 87/404/EKG (egyszerű nyomástartó edény), 88/378/EKG (játékok biztonsága), 89/106/EKG (építési termékek), 89/336/EKG (elektromágneses összeférhetőség), 89/392/EKG (gépek), 89/686/EKG (egyéni védőeszközök), 90/384/EKG (nem automatikus működésű mérlegek), 90/385/EKG (aktív beültethető orvostechikai eszközök), 90/396/EKG (gázüzemű berendezések), 91/263/EKG (távközlési végberendezések), 92/42/EKG (folyékony vagy gáznemű tüzelőanyaggal működő új melegvízkazánok) és 73/23/EKG (meghatározott feszültséghatáron belüli használatra tervezett villamosági berendezések) irányelv módosításáról.

⁵⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 765/2008/EK rendelete (2008. július 9.) a termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EKG rendelet hatályon kívül helyezéséről.

⁵¹ Az Európai Parlament és a Tanács (2001.december 3.) 2001/95/EK irányelve az általános termékbiztonságról.

2002-ben kezdeményezett nyilvános konzultáció eredményei arra utaltak, hogy szükség van egy reformfolyamatra, amely a feljogosított intézményekbe és az egész értesítési folyamatba vetett bizalomhiányra, a piacfelügyelet gyengeségeire és további végrehajtási intézkedések szükségességére, a különböző irányelvek közötti következetlenségekre, valamint az CE-jelölés szerepének és értékének a félreértésére összpontosít.

A következő években az EU intézményei, az EU tagállamainak szakértői és az érdekelt felek közötti élénk párbeszéd az új megközelítés kezdeményezéseinek felülvizsgálatához és az új jogalkotási keret 2008-as elfogadásához vezetett. Ennek eredményeként egy hatásvizsgálatot követően az EU intézményei elfogadták a 765/2008 EK rendeletet⁵², amely meghatározza a termékek forgalmazásával kapcsolatos akkreditációs és piacfelügyeleti követelményeket, és hatályon kívül helyezte a 339/93 EGK rendeletet.

A 2001/95/EK irányelv által meghatározott szabályokat a termékekre az eladás módjára való tekintet nélkül kell alkalmazni (így a szolgáltatással összefüggésben nyújtott terméket is), tárgyi hatálya azonban nem terjed ki a szolgáltatásokra. Az irányelv a termék definícióját egyébként rendkívül széleskörűen határozza meg, így hatálya kiterjed minden olyan termékre, amelyet fogyasztóknak szántak, vagy nem a fogyasztóknak szántak, de amelyet a fogyasztók ésszerűen előrelátható feltételek mellett valószínűsíthetően használnak, és üzleti tevékenység folyamán ellenszolgáltatás fejében vagy anélkül, új, használt vagy újra-feldolgozott állapotban szállítottak, vagy bocsátottak rendelkezésre. Főszabály szerint a gyártókra telepítette annak a kötelezettségét, hogy kizárólag biztonságos termékeket állítsanak elő (és engedjenek forgalomba hozni). Egyebekben pedig megjegyzendő, hogy az irányelv alapján a forgalmazóknak is megfelelő gondossággal kell eljárniuk annak érdekében, hogy segítsék az alkalmazandó biztonsági előírások betartását, különösen oly módon, hogy nem forgalmazzanak olyan terméket, amelyről tudják, vagy a birtokukban lévő információk és szakmai tudásuk alapján feltételezniük kell, hogy az előírásoknak nem felel meg. Erre tekintettel a piacfelügyelet uniós és hazai szabályai hivatottak biztosítani, hogy azokat a termékeket, amelyek rendeltetésszerű vagy ésszerűen előrelátható feltételek mellett történő használatakor, valamint megfelelő üzembe helyezésük és karbantartásuk esetén veszélyeztethetik a felhasználók egészségét vagy biztonságát, kivonják a forgalomból, forgalmazásukat megtiltsák vagy korlátozzák, valamint, hogy a megfelelő nyilvánosságot és tájékoztatásokat biztosítsák ezzel kapcsolatban. Megállapítható, hogy a 765/2008/EK rendelet alapvető szemléletváltást hozott, mivel szélesebb spektrumban tekintett a piacfelügyeletre a korábbi szabályozásoknál, hatókörébe vonva minden forgalmazási követelmény teljesítésének ellenőrzését.

⁵² Az Európai Parlament és a Tanács 765/2008/EK rendelete (2008. július 9.) a termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

A piacfelügyeleti rendszer kihívásai a megváltozott környezetben

A piacfelügyelet hiányosságaira sok szereplő rámutatott már Európában, ideértve a fogyasztói szervezeteket, az ipart, az Európai Parlamentet és az Európai Bizottságot is, amelynek okai leginkább a következő tényezőkre és változásokra vezethetők vissza. Az ellátási láncok nagyon összetettekké váltak, és a gyártók gyakran az EU-n kívül találhatóak, míg sok esetben a hagyományos értelemben vett importőr sem azonosítható be. A fogyasztók rendszeresen vásárolnak termékeket az interneten keresztül harmadik országokból, így a termékek közvetlenül a fogyasztókhoz jutnak el, kikerülve ezzel a legtöbb esetben a vámhatóság termékmegfelelőségi, behozatali vizsgálatát. Itt ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az ellenőrzési hatáskör és kötelezettség ugyanúgy fennáll, viszonyt a magánjellegű küldeményként és nem koncentrált szállítmányként határhoz érkező árukkal kapcsolatban a véletlenszerű ellenőrzés nem lehet ugyanolyan hatékonyságú.

Az egységes árupiac egyik szerkezeti gyengesége a harmonizált uniós termékbiztonsági szabályok érvényesítéséhez kapcsolódik. Hiába vannak széles körű biztonsági szabályok, még mindig túl sok illegális és nem biztonságos termék van a piacon. Ezek a termékek nagy kockázatot jelentenek a fogyasztók számára. A rendszer másik sebezhető pontja, hogy a harmonizált uniós termékbiztonsági szabályok hatálya alá nem, vagy csak részben tartozó termékekre, például bútorokra vagy bizonyos építőipari termékekre nem vonatkoznak speciális szabályok. Ezek a termékek az egyik tagállamban biztonságosnak tekinthetők és a közérdekkel összhangban lévőknek minősülnek, míg egy másik tagállamban nehézségekbe ütközhet a piacra jutásuk. Az EU jogalkotása kockázatorientált és általános termékbiztonsági szabályokat alkotott. Az általános termékbiztonsági irányelv hatálya alól túl sok új típusú termék és biztonsági kockázat kerül ki (bár hatásköre általánosan lett megalkotva), míg a speciális szabályok jellegükből adódóan nem fedhetnek le minden kockázatot (lásd a fogyasztási cikkek kémiai összetételével, vegyi anyagokkal kapcsolatos szabályokat).

Bár létezik a tagállamok közötti együttműködés intézményes, jogszabályi keretrendszere, ennek ellenére nehézkes a nem biztonságos termékek kiszűrése és visszahívása a piacról. A RAPEX rendszer ugyan hatékony, piacfelügyeleti hatóságok közötti gyors kommunikációs platform, azonban más információk intézményes beszerzése is szükséges lenne az összehangolt Európai termékbiztonsági kockázattérkép felállításához. Ehhez szolgálhat mintául az USA-ban működő NEISS adatbázis.⁵³ A NEISS egy olya adatbázis, amely statisztikai becsléseket nyújt a fogyasztói termékekkel kapcsolatos sérülésekről, körülbelül 100 kórházi sürgősségi helyiség valószínűségi mintájából.⁵⁴ Ezenkívül további adatokat gyűjt mind felügyeleti, és akár nyomozási szinten. A NEISS adatait a sürgősségi osztályok folyamatos rutin megfigyelésével, a különleges sürgősségi osztályok felügyeleti tevékenységeivel, a sérülteket követő telefonos interjúkkal, valamint a sérültekkel és a tanúkkal végzett helyszíni

⁵³ The National Electronic Injury Surveillance System (NEISS) (2000): *A tool for Researchers*, Division of Hazard and Injury Data Systems. U.S. Consumer Product Safety Commission, March 2000, pp. 7.

⁵⁴ Marker, D - Lo, A. (1996): *Update of the NEISS sampling Frame and Sample*. Rockville, MD: Westat.

vizsgálatokkal gyűjti.⁵⁵ Az összegyűjtött adatok azonosítják a meghatározott fogyasztási cikkekkel kapcsolatos sérüléseket, és lehetővé teszik az adott termék további tanulmányozását.

Az európai piacfelügyeleti rendszer gyengeségeit érzékelve, egyik lehetséges megoldásként az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa 2019. június 20-án elfogadta az (EU) a piacfelügyeletről és a termékek megfelelőségéről szóló 2019/1020 EU rendeletet, az úgynevezett „áruccsomag” (Good Package) intézkedési program részeként, amely a fent részletezett problémakörök némelyikére adekvát megoldást képes nyújtani.⁵⁶ A csomag két ambiciózus jogalkotási javaslatot tartalmaz.⁵⁷ Az első javaslat célja az uniós termékszabályok betartásának és érvényesítésének javítása. A második javaslat az egységes piacon belüli kölcsönös elismerés felülvizsgálatára és használatának megkönnyítésére irányul.⁵⁸

A megoldás egyik lehetséges útja: új piacfelügyeleti rendelet

A „Goods Package” egy szélesebb körű jogalkotási kezdeményezés, amelynek célja annak biztosítása, hogy az Európai Unió (EU) egységes piacára belépő termékek biztonságosak legyenek és megfeleljenek azoknak az uniós jogszabályokban védelemben részesített közérdekeknek, mint például az egészség és biztonság védelme általában, valamint a munkahelyi egészségvédelem és biztonság, fogyasztók- és a környezet védelme, illetve a közbiztonság. Ennek eredményeként a piacfelügyeleti rendelet rendelkezéseit azokra a termékekre kell alkalmazni, amelyekre 90 nevesített EU rendelet és irányelv vonatkozik, olyan ágazatokban, mint például az orvostechonikai eszközök, kozmetikumok, járművek, játékbiztonság, vegyi anyagok, csomagolások és hulladékok.

A piacfelügyeleti rendelet célja, hogy megfeleljen a globális piacok és az összetett ellátási láncok által felvetett kihívásoknak, valamint az EU-ban a végfelhasználók számára történő online eladások számának növekedéséhez. Annak érdekében, hogy a jelenlegi piacfelügyeleti rendszert megszilárdítsa, kezelni kell az EU, valamint a határokon átnyúló e-kereskedelem és az online kereskedelem jelentette kihívásokat, ösztönzni kell a piacfelügyeleti hatóságok, más érintett hatóságok, illetve több tagállam gazdasági szereplőit vagy fogyasztóit képviselő szervezetekkel folytatott közös tevékenységeket, javítani szükséges a hatóságok és az Európai Bizottság közötti digitális információcserét. Ezekon túl a rendelet egy uniós termékmegfelelőségi hálózat létrehozását tűzi ki célul, amely platformként szolgál a tagállamok végrehajtó hatóságai és a Bizottság közötti koordináció és együttműködés számára; továbbá az EU-n kívülről

⁵⁵ Neiss (2000): *i.m.*, 7.

⁵⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1020 rendelete (2019. június 20.) a piacfelügyeletről és a termékek megfelelőségéről, valamint a 2004/42/EK irányelv, továbbá a 765/2008/EK és a 305/2011/EU rendelet módosításáról.

⁵⁷ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a termékekre vonatkozó uniós harmonizációs jogszabályok betartására és érvényesítésére vonatkozó szabályok és eljárások megállapításáról, [...]. COM (2017) 795.

⁵⁸ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a valamely másik tagállamban jogszerűen forgalmazott termékek kölcsönös elismeréséről. COM (2017) 796.

érkező termékek hatékonyabb ellenőrzése érdekében a vámhatóságokkal szorosabb együttműködést kíván kialakítani.

Középpontban a teljes ellátási lánc

A piacfelügyeleti rendelet egyik legfontosabb eredménye, hogy a gazdasági szereplőknek kiemelt figyelmet szentel. Mindezzel egy mára egészen aggasztóvá váló jelenségre készül adekvát választ adni, nevezetesen, hogy az értékesítési láncolat, különösen az online értékesített termékek esetében átláthatatlanná, eshetőlegessé vagy éppen beazonosíthatatlanná vált. A piacfelügyeleti rendszer hatékonyságát jelentősen rontja az is, hogy a fogyasztókhoz történő közvetlen értékesítés következtében klasszikus értelemben vett importőrt már nem tudjuk beazonosítani, a fogyasztótól pedig nem várható el az európai jogszabályoknak való megfelelés betartása.

A piacfelügyeleti rendelet értelmében a hatálya alá tartozó termékeket csak akkor lehet forgalomba hozni, ha mögötte álló EU-ban letelepedett gazdasági szereplő beazonosítható. A gazdasági szereplő felel a megfelelési dokumentáció rendelkezésre állásáért, együttműködik a piacfelügyeleti hatóságokkal és tájékoztatja a hatóságokat, ha okuk van feltételezni, hogy egy termék kockázatot jelent. A piacfelügyeleti rendelet alkalmazásában a gazdasági szereplőnek lehet tekinteni, az EU-ban letelepedett gyártót, az importőrt, ha a gyártó székhelye nem az EU-ban található, a gyártó írásbeli felhatalmazásával rendelkező meghatalmazott képviselőjét, amelynek alapján a gyártó nevében eljárhat; vagy minden egyéb esetben az EU-ban letelepedett logisztikai szolgáltató (Fulfilment service providers, FSPs), amennyiben nincs más, az EU-ban letelepedett gazdasági szereplő. A rendelet célja egyebek mellett az is, hogy az ellátási, értékesítési láncba bekapcsolódó gazdasági szervezetek mindegyikére vonatkozzanak az uniós jogszabályok, beavatkozásuk vagy részvételük mértékének megfelelően.

Logisztikai szolgáltatókra kiterjesztett felelősség természete

Hagyományosan a gazdasági szereplőket, mint az áruk gyártóját, az importőrt (ha a gyártó nem az EU-ban letelepedett) vagy a meghatalmazott képviselőt terheli a felelősség a termékek uniós piacon történő forgalomba hozataláért. Azonban növekszik azon gazdasági szereplők száma, akik e-kereskedelem útján közvetlenül a fogyasztóknak értékesítenek. A logisztikai szolgáltatók, amelyek ugyanolyan funkciókat látnak el, mint az importőrök, de amelyek nem mindig felelnek meg az importőrök az uniós jogban alkalmazott hagyományos meghatározásának, most a jogi szabályozás hatálya alá kerülnek. A közvetlen értékesítés és az online kereskedelem fejlődésével a fogyasztók az EU-n belüli „importőr” helyzetébe kerülhetnek, ugyanakkor ezek a fogyasztók nyilvánvalóan nem képesek biztosítani azt, hogy az integrációba belépő termékek megfeleljenek az EU jogszabályainak. Pontosán ez indokolta azt, hogy a jogalkotó a piacfelügyeleti rendeletben a gazdasági szereplő meghatározását kiterjesztette azon logisztikai szolgáltatókra is, akik a raktározás, csomagolás, címzés és feladás szolgáltatások közül legalább kettőt nyújtanak, anélkül, hogy a szóban forgó termékek tulajdonosai lennének. Ez alól kivételt képeznek a postai szolgáltatások; csomagküldő szolgáltatások; és bármilyen más postai vagy teherfuvarozási szolgáltatás.

A piacfelügyeleti rendelet úgy ítéli meg, hogy a távértékesítés (ideértve az online értékesítést is) keretében az online vagy más távértékesítési eszközökön keresztül történő értékesítésre kínált termékeket a piacon akkor kell elérhetőnek tekinteni, ha az ajánlat az EU végfelhasználói számára irányul, vagyis, ha az érintett gazdasági szereplő bármilyen módon irányítja tevékenységét egy EU-tagállamba.

A releváns eseti tényezőket annak meghatározására használják, hogy az ajánlat az EU végfelhasználóinak szól-e, nevezetesen azok a földrajzi területek, amelyekre elérhető a feladás, valamint az ajánlatban vagy a megrendelésben elérhető nyelvek. Meg kell jegyezni, hogy pusztán az a tény, hogy (a gazdasági szereplő vagy a közvetítők) weboldala elérhető abban a tagállamban, ahol a végfelhasználó letelepedett vagy lakóhellyel rendelkezik, nem kielégítő ahhoz, hogy az eladást az a tagállam (és az EU-ban).

Szigorúbb piacfelügyeleti hatáskörök

A piacfelügyeleti rendelet megerősített hatásköröket ruház a nemzeti piacfelügyeleti hatóságokra annak érdekében, hogy az online és offline értékesített termékek piacán is biztosítsák az EU jogszabályainak való megfelelést. A hatékony piacfelügyeleti jogkör gyakorlásához elengedhetetlen az információkhoz való hozzáférés. A rendelet értelmében a gazdasági szereplők kötelesek információkat nyújtani a piacfelügyeleti hatóságoknak a termék megfelelőségéről és műszaki adatairól, az ellátási láncról, az elosztó hálózat felépítéséről és szereplőiről, a forgalomba hozott termékeke mennyiségéről, az online értékesítési felületek, a weboldalak tulajdonjogának megállapításához szükséges releváns információkról. A rendelet szerint a piacfelügyeleti hatóságok nyomozati intézkedésekhez hasonló intézkedések megtételére válnak jogosulttá a jövőben, mint előre be nem jelentett helyszíni ellenőrzéseket tarthatnak, beléphetnek minden olyan helyiségbe, telephelyre, szállítóeszközre, amelyet a kérdéses gazdasági szereplő a gazdasági tevékenységével kapcsolatosan használ bizonyítékok beszerzése céljából. Ezen túl természetesen a korábbi szabályozás által ismert kötelezettségek továbbra is fennmaradnak, amelyek megkövetelik a gazdasági szereplőktől, hogy tegyenek megfelelő intézkedéseket a meg nem felelés eseteinek megszüntetésére vagy a kockázat kiküszöbölésére, és tegyenek megfelelő intézkedéseket, ha a gazdasági szereplő nem hajtja végre a megfelelő korrekciós intézkedéseket. intézkedés, vagy amennyiben a meg nem felelés vagy a kockázat továbbra is fennáll, ideértve a termék forgalmazásának megtiltására vagy korlátozására, vagy a termék kivonására vagy visszahívására vonatkozó elrendelés jogát.

A rendelet egyik legnagyobb újítása a felelősségi lánc újraszabása mellett, a hatékony szankciórendszer megerősítése. A jogalkotó elképzelései szerint a súlyos kockázat fennállása esetén a piacfelügyeleti hatóságoknak jogukban állna megkövetelni a kapcsolódó termékekre vonatkozó tartalom eltávolítását az online felületekről, vagy kötelezhetnék a gazdálkodót figyelmeztetés kifejezett megjelenítésére az online felületein. Ennek hiányában a hatóságok korlátozhatnák a gazdálkodó online felületeihez való hozzáférést.

Merre vezet az európai piacfelügyelet jövője? A tanulmányban felvázolt problémakörökön kívül számos újonnan megjelenő terméktípus kényszeríti ki a hagyományos koncepció kereteinek a kitágítását. Egyre több fogyasztási cikk, például autó, babakfigyelő, hűtőszekrény és játék, amely piacra kerül, csatlakozhat az internethez (Internet of things). Noha ezek a termékek sok új szolgáltatást és nagyobb kényelmet kínálnak a fogyasztók számára (még ha működésüknek nem elengedhetetlen feltétele az internethez való csatlakozás), kutatások bizonyítják, hogy ezek működésével és használatával kapcsolatban számos probléma merülhet föl. Valójában veszélyeztetheti a fogyasztók egészségét és fizikai integritását, vagy megsértheti magánéletüket. Meg kell ugyanakkor jegyezni azt, hogy ezen termékek általános biztonságosságára vonatkoznak a termékbiztonsági szabályok, ugyanakkor az új típusú kockázatokkal, veszélyekkel kapcsolatban még nem léteznek megfelelő ségi standardok.

Az algoritmuson alapuló döntéshozatal (ADM -automatizált döntéshozatal) különösen, amikor Big Data-n alapul különös jelentőséggel bír fogyasztói szempontból. Az ADM folyamatok a fogyasztókra hatást gyakorló legkiterjedtebb rendszer, kezdve az egyszerűbb szabályalapú döntéshozattal egészen a magas szintű kifinomult gépi tanulásig. Manapság már távolságtartó tempomat és holttér-sáv-tábla felismerő rendszerek tartják az autót minimális beavatkozás mellett az úton és vészhelyzetben fékez is a sofőr helyett. Az okos otthonokban személyi asszisztens programok segítik az életet. De sem az autók szenzorai, sem az asszisztensek nem képesek még hiba nélkül dolgozni. Az algoritmus alapú döntéshozatal szerepe a jövőben növekedni fog és egyre nagyobb hatást fog gyakorolni a fogyasztók életére, felvetve az információs önrendelkezés és szuverén döntéshozatal kérdését és a termékek újfajta megfeleléségének a szabályozását.

A piacfelügyeleti rendelet legtöbb rendelkezése 2021. július 16-tól alkalmazandó, ezért azoknak a vállalatoknak, amelyek az uniós harmonizációs jogszabályok hatálya alá tartozó termékeket forgalmazznak az EU piacán, fel kell készülniük a szabályok alkalmazására, többek között felelős képviselőt megjelölésével.

Források jegyzéke:

- Marker, D – Lo, A. (1996): *Update of the NEISS sampling Frame and Sample*. Rockville, MD: Westat..
- The National Electronic Injury Surveillance System (NEISS) (2000): *A tool for Researchers, Division of Hazard and Injury Data Systems*. U.S. Consumer Product Safety Commission, March 2000, pp. 7.
- Massad, V. J. – Berardelli, K. (2016): The Roles of Bounded Rationality and Ethical Self-efficacy in Online Shopping Orientation. *Academy of Marketing Studies Journal*. Vol. 20, No.3, 2016, pp. 26-37

- Jadhav, V. – Khanna, M. (2016): Factors Influencing Online Buying Behavior of College Students: A Qualitative Analysis. *The Qualitative Report* 2016, Vol. 21, No.1, 2016, pp. 1-15.
- A Tanács 93/68/EGK irányelve (1993. július 22.) a 87/404/EGK (egyszerű nyomástartó edény), 88/378/EGK (játékok biztonsága), 89/106/EGK (építési termékek), 89/336/EGK (elektromágneses összeférhetőség), 89/392/EGK (gépek), 89/686/EGK (egyéni védőeszközök), 90/384/EGK (nem automatikus működésű mérlegek), 90/385/EGK (aktív beülthető orvostechikai eszközök), 90/396/EGK (gázüzemű berendezések), 91/263/EGK (távközlési végberendezések), 92/42/EGK (folyékony vagy gázemű tüzelőanyaggal működő új melegvízkazánok) és 73/23/EGK (meghatározott feszültséghatáron belüli használatra tervezett villamossági berendezések) irányelv módosításáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 765/2008/EK rendelete (2008. július 9.) a termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről
- Az Európai Parlament és a Tanács (2001.december 3.) 2001/95/EK irányelve az általános termékbiztonságról.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1020 rendelete (2019. június 20.) a piacfelügyeletről és a termékek megfelelőségéről, valamint a 2004/42/EK irányelv, továbbá a 765/2008/EK és a 305/2011/EU rendelet módosításáról
- Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a termékekre vonatkozó uniós harmonizációs jogszabályok betartására és érvényesítésére vonatkozó szabályok és eljárások megállapításáról, valamint a 305/2011/EU, az 528/2012/EU, az (EU) 2016/424, az (EU) 2016/425, az (EU) 2016/426, az (EU) 2017/1369 európai parlamenti és tanácsi rendelet, valamint a 2004/42/EK, 2009/48/EK, a 2010/35/EU, a 2013/29/EU, a 2013/53/EU, a 2014/28/EU, a 2014/29/EU, a 2014/30/EU, a 2014/31/EU, a 2014/32/EU, a 2014/33/EU, a 2014/34/EU, a 2014/35/EU, a 2014/53/EU, a 2014/68/EU és a 2014/90/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról. COM (2017) 795 végleges
- Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a valamely másik tagállamban jogszerűen forgalmazott termékek kölcsönös elismeréséről. COM (2017) 796 végleges
- Commission staff working document impact assessment. Accompanying the document Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down rules and procedures for compliance with and enforcement of Union harmonisation legislation on products and amending Regulations (EU) No 305/2011, (EU) No 528/2012, (EU) 2016/424, (EU) 2016/425, (EU) 2016/426 and (EU) 2017/1369 of the European Parliament and of the Council, and Directives 2004/42/EC, 2009/48/EC, 2010/35/EU, 2013/29/EU, 2013/53/EU, 2014/28/EU, 2014/29/EU, 2014/30/EU, 2014/31/EU, 2014/32/EU, 2014/33/EU, 2014/34/EU, 2014/35/EU, 2014/53/EU, 2014/68/EU and 2014/90/EU of the European Parliament and of the Council. SWD(2017)466.